

ใบแจ้งข่าว

ประเทศไทย: สอบสวนการบังคับส่งกลับ, เร่งดำเนินการตามกลไกคัดกรองเพื่อป้องกันการส่งกลับ

มีรายงานว่าชายสามคนถูกทางการไทยส่งตัวกลับไปเมียนมา และเกรงว่า
ได้ถูกควบคุมตัวอยู่ในเมียนมา

(กรุงเทพฯ 14 เมษายน 2566) ประเทศไทยควรสอบสวนเหตุตามรายงานว่ามี การบังคับส่งกลับชายชาวเมียนมาสามคน ซึ่งเสี่ยงอย่างมากที่จะถูกทรมานหรือเสียชีวิตลงในเมียนมา และทางการไทยควรเร่งดำเนินการตามกลไกคัดกรองระดับชาติเพื่อป้องกันการส่งกลับในอนาคต พอร์ตีฟายไรต์กล่าวในวันนี้ เมื่อสัปดาห์ที่แล้ว มีรายงานว่าทางการไทยผลักดันชายสามคนกลับไปเมียนมา และส่งมอบตัวให้กับกองกำลังพิทักษ์ชายแดน (BGF) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับกองทัพเมียนมา จากภาพถ่ายที่มีการวิเคราะห์โดยพอร์ตีฟายไรต์ ผู้ชายทั้งสามคนถูกทางการไทยควบคุมตัว หลังจากนั้นพบว่าสองคนถูกมัดมือมัดเท้าและปิดตาอยู่ด้านหลังของรถยนต์ ซึ่งตามรายงานระบุว่าเป็นการควบคุมตัวโดยกองกำลังพิทักษ์ชายแดน

“ควรมีการสอบสวนเหตุการณ์นี้โดยทันที ทางการไทยไม่ควรผลักดันชายเหล่านี้กลับไปเมียนมาที่ซึ่งยังคงมีการทรมานและการประหัตประหารอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ” แพททริก ฟงสตร ผู้เชี่ยวชาญอาวุโสด้านการรณรงค์ พอร์ตีฟายไรต์กล่าว “มีความเสี่ยงอย่างมากที่ผู้ต่อต้านรัฐบาลทหารในเมียนมา จะต้องตกเป็นเหยื่อของการทรมานและการประหัตประหาร ประเทศไทยควรดำเนินการคัดกรองเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการส่งตัวผู้ใดกลับไปยังสถานการณ์ที่พวกเขาอาจเผชิญการทรมาน การประหัตประหาร และการละเมิดอื่น ๆ”

พอร์ตีฟายไรต์ได้รับเอกสารที่รั่วไหลออกมา ซึ่งเชื่อว่ามาจากสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ของไทย ระบุรายละเอียดการส่งกลับชายทั้งสามคนและบุคคลอื่น เอกสารนี้ระบุว่า “บุคคลทั้ง 3 ราย ตามที่ปรากฏในข่าวสารที่ถูกส่งต่อ ได้ถูกหน่วยงานความมั่นคงของไทยควบคุมตัว เมื่อ 31 มี.ค. 66 เวลาประมาณ 14.00 น. ณ จุดตรวจบ้านห้วยหินฝน ระหว่างที่กำลังโดยสารรถประจำทาง” ในเอกสารระบุชื่อชายทั้งสามคนว่าเป็น นายชอเพียวเล อายุ 26 ปี, นายเต็ดเนวุน อายุ 31 ปี และนายโกตีหะ อายุ 38 ปี เอกสารนี้ระบุต่อไปว่า “จากนั้นเจ้าหน้าที่จึงดำเนินการส่งทั้ง 3 ราย มาที่ห้องกัก ฏ.จว.ต.ก ตั้งอยู่ที่ ต.ท่าสายลวด อ.แม่สอด จ.ตาก เพื่อดำเนินการส่งตัวกลับ ตาม พรบ.คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 54 ... ต่อมาวันที่ 4 เม.ย. 66 จึงได้ทำการผลักดันผู้ถูกจับ ทั้ง 3 ราย รวมกับผู้ต้องกักสัญชาติพม่ารายอื่น ๆ กลับไปยังเมียนมา”

เอกสารที่รั่วไหลออกมามีเนื้อหาสอดคล้องกับรายงานข่าวและโพสต์โซเชียลมีเดียจำนวนมาก ที่ระบุถึงเหตุการณ์ครั้งนี้ รายงานข่าวยังกล่าวหาต่อไปว่า ทางการไทยผลักดันชายเหล่านี้กลับไปเมียนมาในทางเรือข้ามแม่น้ำเมย ใกล้กับหมู่บ้านอิงยิ่นเมียงในรัฐกะเหรี่ยง เมียนมา โดยเชื่อว่าชายชาวเมียนมาทั้งสามคนเป็นทหารของกองกำลังฝ่ายต่อต้านที่สนับสนุนประชาธิปไตย ทำให้มีความเสี่ยงอย่างมากที่พวกเขาจะต้องเผชิญกับการทรมานและการประหัตประหารในเมียนมา

พอร์ตีฟายไรต์ไม่สามารถยืนยันได้เองว่า เอกสารดังกล่าวเป็นของสภาความมั่นคงแห่งชาติจริงหรือไม่ ทั้งไม่สามารถยืนยันที่อยู่และสถานะปัจจุบันของชายเหล่านี้ได้ อย่างไรก็ตาม เราได้วิเคราะห์จากภาพถ่ายทั้งสามใบ หนึ่งในนั้นปรากฏอยู่ในเอกสารที่รั่วไหลออกมาของสมช. ซึ่งดูเหมือนว่าตอนนั้น ชายทั้งสามคนกำลังอยู่ใต้การควบคุมตัวของกองกำลังของไทย ส่วนในภาพต่อมา พอร์ตีฟายไรต์เชื่อว่าเป็นภาพขณะที่พวกเขาถูกควบคุมตัวโดยทหารของกองกำลังพิทักษ์ชายแดน (BGF) ในเมียนมาในภาพถ่ายใบหนึ่งที่พอร์ตีฟายไรต์ได้มา เป็นภาพขณะที่ชอเพียวเล, เต็ดเนวุน และโกตีหะถูกจับให้นั่งอยู่ในแถวหน้า โดยด้านหลังเป็นผู้ชายยืนอยู่เจ็ดคน แต่งกายด้วยชุดเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง ชุดทหาร และตำรวจของประเทศไทย ป้ายที่อยู่ด้านหลังเจ้าหน้าที่ไทยระบุว่า “ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตาก” เป็นภาษาไทยและอังกฤษ พอร์ตีฟายไรต์สามารถยืนยันได้ว่า ชายที่นั่งอยู่ตรงกลางในภาพถ่าย คือ เต็ดเนวุนที่ถูกควบคุมตัว โดยเขาสวมกางเกงกีฬาขาสั้น และมีรอยสักเด่นชัดบนหน้าแข้งทั้งสองข้าง บนหน้าแข้งขวาเป็นภาพผู้หญิงใส่ชุด และบนหน้าแข้งซ้ายเป็นลวดลายแบบชาวโพลินีเซีย ในอีกภาพหนึ่งซึ่งพอร์ตีฟายไรต์ได้มา เรามีเหตุผลที่เชื่อได้ว่าเป็นภาพที่ทหาร BGF ในเมียนมาถ่ายไว้ เป็นภาพของชายที่ถูกปิดตาสองคนถูกจับให้อนกอดยาวบนเบาะและตรงที่วางเท้าด้านหลังของรถกระบะสีดำ พวกเขาถูกใส่กุญแจมือและล่ามโซ่เข้ากับที่จับมือภายในรถยนต์ ชายที่นอนอยู่บนเบาะด้านหลังไม่สวมรองเท้า ที่ข้อเท้ามีการล่ามตรวน และสามารถสังเกตเห็นรอยสักอย่างเด่นชัดบนหน้าแข้งของเขทั้งสองข้าง ส่วนตรงเบาะคนขับด้านซ้าย มีเสื้อกั๊กแบบทหารสีเทาที่เข้มแขวนอยู่

ใบแจ้งข่าว

สัปดาห์ก่อนการจับตัวชายทั้งสามคน เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2566 ที่ผ่านมา รัฐบาลไทยได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดหลักเกณฑ์กำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่อาจขอรับความคุ้มครองตาม “กลไกคัดกรองระดับชาติ” (National Screening Mechanism) ซึ่งกลไกคัดกรองนี้จะช่วยป้องกันการส่งกลับ (refoulement) ได้อย่างไรก็ดี ทางของไทย ยังไม่ได้นำกลไกนี้ไปบังคับใช้ และพอร์ตีฟายไรต์พบว่าในหลักเกณฑ์เกี่ยวกับคุณสมบัติที่เพิ่งประกาศใช้เมื่อเร็ว ๆ นี้ ยังคงมี ข้อยกเว้นการบังคับใช้ที่เป็นปัญหา โดยตามข้อปฏิบัตินี้ชี้ว่า มีเฉพาะบุคคลเพียงบางคนเท่านั้นที่จะสามารถขอรับการคุ้มครอง และมีคุณสมบัติที่จะเข้าร่วมในกระบวนการคัดกรองดังกล่าว

“แม้จะมีการประกาศพันธกิจ และมีกฎหมายที่ให้ความหวังอย่างชัดเจนเพื่อใช้ป้องกันการส่งกลับ ประเทศไทยยังคงบังคับส่งกลับบุคคลกลับไปสู่สถานการณ์ที่มีความเสี่ยงว่าจะถูกทรมาน ประหัตประหาร และอาจถูกสังหาร” แพททริก พงศธรกล่าว “แม้ว่าปัจจุบันเรายังไม่ทราบชะตากรรมของชายหนุ่มทั้งสามคนนี้ แต่พวกเขาก็ตกอยู่ภายใต้ความเสี่ยงอย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อพวกเขาอยู่ในการควบคุมตัวของกองทัพเมียนมา ประเทศไทยควรเร่งดำเนินการตามกลไกคัดกรองระดับชาติเพื่อป้องกันการส่งกลับโดยด่วน”

ประเทศไทยมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในประเทศและระหว่างประเทศ ที่จะต้องป้องกันการบังคับส่งกลับ หรือ การส่งกลับ ข้อห้ามต่อการส่งกลับ ถือเป็นส่วนหนึ่งตามกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ และมีผลบังคับใช้ต่อรัฐทุกแห่ง ตามหลักการดังกล่าว รัฐมีพันธกรณีจะต้องประเมินความเสี่ยงที่จะถูกทรมาน ประหัตประหาร หรือละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงอื่น ๆ ก่อนจะดำเนินการให้ส่งตัวบุคคลไปยังประเทศอื่น หน้าที่ดังกล่าวมีผลบังคับใช้ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะแสดงข้อกังวลเกี่ยวกับการคุ้มครอง หรือร้องขอความคุ้มครองจากรัฐดังกล่าวหรือไม่ก็ตาม นอกจากนี้ ดังที่มีการชี้แจงโดยสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ หลักการไม่ส่งกลับ ไม่เพียงมีผลบังคับใช้ต่อผู้ลี้ภัย แต่ “ยังมีผลบังคับใช้ต่อผู้เข้าเมืองทุกคนในทุกกรณี ไม่ว่าพวกเขาจะมีสถานะของการเข้าเมืองอย่างไรก็ตาม”

มาตรา 13 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหายของไทย ที่เพิ่งประกาศใช้ กำหนดว่า “ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐขับไล่ ส่งกลับ หรือส่งบุคคลเป็นผู้ร้ายข้ามแดนไปยังอีกรัฐหนึ่ง หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นจะไปตกอยู่ในอันตรายที่จะถูกกระทำการทรมาน ถูกกระทำการที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือถูกกระทำให้สูญหาย” มาตรา 12 ยังกำหนดเพิ่มเติมว่า “พฤติการณ์พิเศษใด ๆ ไม่ว่าจะเป็ภาวะสงครามหรือภัยคุกคามที่จะเกิดสงคราม ความไม่มั่นคงทางการเมืองภายในประเทศ หรือสถานการณ์ฉุกเฉินสาธารณะอื่นใด ไม่อาจนำมาอ้างเพื่อให้การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย”

ในเดือนมกราคม 2566 พอร์ตีฟายไรต์และพลเมืองชาวเมียนมา 16 คน ได้ฟ้อง คดีอาญา กับสำนักงานอัยการสูงสุด สหพันธรัฐเยอรมนี ตามหลักเขตอำนาจศาลสากล เพื่อเอาผิดกับนายพลอาวุโสของกองทัพเมียนมาและบุคคลอื่นในข้อหาการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมสงคราม และอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ นับแต่กองทัพเมียนมาได้ทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564 พอร์ตีฟายไรต์ยังมี บันทึกข้อมูลความทารุณโหดร้าย ของกองทัพเมียนมา โดยอาชญากรรมเหล่านี้ส่งผลให้ผู้ลี้ภัยหลายหมื่นคนหลบหนีออกจากเมียนมา และหลายคนเข้ามาแสวงหาความคุ้มครองในประเทศไทย

สืบเนื่องจากการทำรัฐประหารในเมียนมา รัฐบาลไทยได้ตั้งกำลังทหารเพิ่มขึ้นบริเวณพรมแดนเมียนมา-ไทย และสั่งการให้หน่วยงานผลักดันผู้ลี้ภัย กลับไปเมียนมา พอร์ตีฟายไรต์ได้มีการเก็บบันทึกข้อมูล การส่งกลับผู้ลี้ภัย จากประเทศไทยตั้งแต่ตอนนั้นเป็นต้นมา

“ต้องมีผู้รับผิดชอบในกรณีนี้” แพททริก พงศธรกล่าว “พ.ร.บ.ป้องกันการซ้อมทรมานฯ เป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในกฎหมายของไทย แต่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านนโยบายและการปฏิบัติด้วย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดกรณีเช่นนี้อีกในอนาคต”

ใบแจ้งข่าว

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม โปรดติดต่อ:

แพททริก พงศธร, ผู้เชี่ยวชาญรณรงค์สิทธิมนุษยชนเชิงกลยุทธ์, ฟอर्टตี้ไฟไรต์

+66 94 696 8477, (Thailand) (Thai; English)

อีเมล: Patrick.Pongsathorn@FortifyRights.org

ทวิตเตอร์: [@Patrick_Phongsa](https://twitter.com/Patrick_Phongsa) [@FortifyRights](https://twitter.com/FortifyRights)

ศิปปชัย กุลนวงค์, เจ้าหน้าที่ฝ่ายสื่อสารองค์กร, ฟอर्टตี้ไฟไรต์

ภาษา: อังกฤษ, ไทย

โทร: +66 65 763 6263 (Whatsapp)

อีเมล: Sippachai.Kunnuwong@FortifyRights.org

ทวิตเตอร์: [@1Opachai](https://twitter.com/1Opachai), [@FortifyRights](https://twitter.com/FortifyRights)